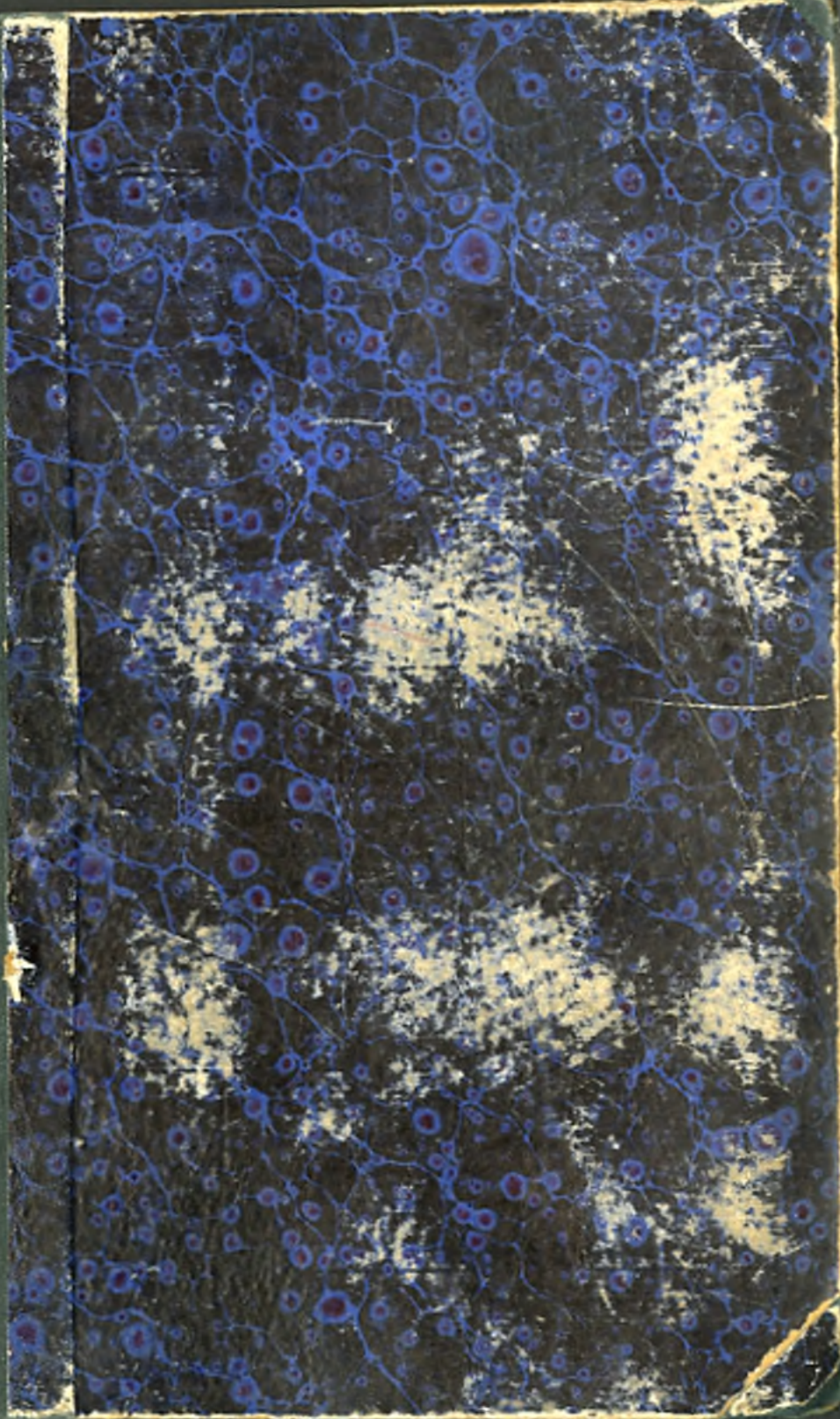

Politikai
röpiratok.

80.

80

607

8.

DE BALLAGI GÉZA.

[Gyászgyász]

Garibaldi.

„Tavaszzal kétségtelenül kitör a harc.”

E szavakat önök most igen gyakran, s csodálkozva kénytelenek hallani.

Majd egy oly egyén mondja ezt önöknek, ki önök előtt magának tekintélyt kívánván szerezni, önöket azon hiedelemre vezetni iparkodik, hogy ő rendkívüli események tudatával bir, kire fontos titkok bizvák; s pedig tulajdonképen semmit sem tud, miről önök csakhamar meggyőződhetnek, ha őt közelebbről kikérdezik. Az ily egyén csak azt ismétli, mit ő is másoktól hallott, a nélkül, hogy a hallottakat tüzetesen megvizsgálta, s azok értelmét bírálat alá vette volna.

Ily együgyü emberek egyszerű feleslegők, kik önökben kevés aggodalmat, s még kevesebb félelmet fognak kelthetni!

Majd ismét oly egyén mondja önöknek eme végzeteljes szavakat, kiről tudva van, hogy a világgal gyakran jön érintkezésbe, ki a hírlapokból olvashatta hogy Garibaldi, minekutánna magyar huszárok egyenruhájába öltöztetett olaszaival Olaszország szabadságát kivivta, minden, ott létezett fejedelmeket, urakat, papokat elkergetett, s a népet a társadalom minden szokásos terheitől megmentette volna, tavasz kinyíltával Magyarországra jövend, s az időközben Napoleon császárral és Viktor Emmanuel királylyal benső barátságban élő, s ezek által mindenekben támogatott Kossuth Lajost Magyarország kormányzójává teendi.

Kik önöknek ily dolgokat mesélnek, azok veszedelmes emberek, ezek igen jól tudják, hogy ez meg nem történhet, de saját magukkal, és az egész világgal elégedetlenek levén; minden áron egy nagy változást előidézni ohajtanának, s miután ők semmit sem veszíthetnek, azzal, hogy önök jólétét ismét végpusztulásra juttathatják, épen nem törődnek.

E czélből mindenek előtt önök kormányát kívánják gyanusítani, és gyűlöletessé tenni, hogy egy más, talán Garibaldi vagy Napoleon által helyettesítendő kormányzat önök előtt annál kívánatosabb legyen.

Ily egyénektől őrizkedjenek önök, ezek az ugynevezett lázítók.

Ily lázítók cselszövényes vakmerőségének — ha hívókra találunk — némelykor sikerül egész országokat megrázkodtatni, hatalomra jutásuk esetében — mint ugynevezett vörösöknek forradalmat előidézni, polgárvért ontani, s kormányokat megbuktatni, de ennek helyébe egy hasonlót, annál kevésbbé egy jobbat állítani soha és sehol sem sikerült, ezzel ők tulajdonképen soha nem is gondolnak.

De hogyan is tehetnék ezt? Azt csak nem hiszik önök, hogy kormányozni oly könnyű feladat lenne, melyet minden fecsegő helyesen megoldhatna?

Napjainkban a fejedelmek minden igyekezettel oda törekednek, hogy oly egyének kezeire bizzák a kormányzat gyepelőit, kik nevelésük, miveltségük, szellemi tehetségeik, tekintélyük, hűségük- és népszerűségüknél fogva erre legalkalmasabbaknak, legügyesebbeknek találtnak.

S ezek között is hányanak kezeiből nem hullanak ki az alig átvett kormánygyepelők, hányan nem kénytelenek — feladatuk képzelhetlen nehézségei miatt bátortalanul visszalépni, mily kevesen képesek ily — jelen viszonyok között — veszélyes helyzettel csak hónapokig is bátran megküzdeni?

Épen e miatt van oly gyakran majd minden ország napi történeteiben ministerválságokról, minister-

változásokról szó, mivel ezen urak egymást felváltani kénytelenek, s pedig jól megjegyezzék maguknak: ezen urak mindig a társadalom mívelt osztályának legkittünőbbjei, legtapasztaltabb egyénei közzé tartoznak, s az, mi ezeknek minden jószándéku akaratuk, s kitünő szellemi tehetségeik mellett [mert azt, ha bármennyiszer is ismételnék önök előtt, soha el nem hiszik, hogy a fejedelmek e célra szántsándékosan korlátolt elméjü, vagy roszakaratu egyéneket használnának] nem sikerül, az, miveltség nélküli szökevényeknek, kalandoroknak sikerüljön, kik Garibaldival országról országra járván, a békés polgárok házi nyugalma és keresetmódja feldúlásában, pusztító harcok terjesztésében, oltárok és trónok felforgatásában lelik ádáz örömeiket?

Önök, ugy látszik, nem is tudják, ki az a Garibaldi?

Megmondom ezt önöknek én.

Garibaldi élete- s tetteiről, mint természetesen mindenről, mi feltünő, — legyen az jó vagy rossz értelemben — számtalan könyvek jelentek meg, s fájdalom, miután ily mozgalmas időkben a sajtó rendszerint tulzásokra fajul, igen sokan őt egy nagy hős, s az újkor népbarátja képében állították elő, miért is tetteinek ferde színbe ruházása, avagy tulzó hazugságokkalki felczifrázása mellözhetlenül bekövetkezett.

Garibaldi József 1807-ik évben Nizzában született, mely tartomány jelenleg Franciaországhoz tartozik, kereskedői pályára volt szánva, nyughatatlan szelleme azonban a családi tűzhelytől csakhamar a sik tengerre vezeté, melyet ő mint matróz különböző időkben s különböző irányban ismételve áthajózott.

1833-ban az ifju Olaszország czimü társulat tagjává avattatá magát, mely név alatt akkoriban egy, Olaszország állítólagos felszabadításán, tulajdonképen a törvényes fejedelmek elüzetésén működő szövetség létezett. Ugyan ez idő tájban Piemontban egy katonai összeesküvés fedeztetett fel, melynek tizennégy részese ki is végeztetett, de ez az összeesküvőket forradalmi terveik folytatásától nem rettenté vissza, s Garibaldi

is hozzájuk szegődött. 1834-ki januar 4-kén volt Genuában a forradalom ismét kitörendő, de a kormány ennek nyomára jöven, az összeesküvők minden irányban elszéledtek.

Garibaldi politikai életének tehát az vala kezdete, hogy saját kormányát akará megbuktatni, azon kormányt, melynek szolgálatába ismét visszatért, mihelyt ez más idegen kormány megbuktatása céljából fegyverkezni kezdett.

Garibaldi az említett alkalommal áruhában Franciaországba menekült, innen Délamerikába hajózott, hol Livio Zambeccanival, a brazíliai fölkelők főnökével szövetkezvén, martalócz-levéllel láttatott el [azaz tengeri rabló lón] s mint ilyen nem sokára egész személyzetével együtt fogságra került.

Nyolcz hónap elteltével szabadon bocsájtatván, háladatosság fejében a forradalomban ismét tevékeny részt vett, melynek elnyomatása után Montevideo tartományba menekülvén, az ottani pártharczok egyik tényezője lón.

Midőn a véresemlékű 1848-dik év Európában feltűnt, hogy az akkori elemek közül egy csendzavaró se hiányozzék, 150 menekült olaszszal Garibaldi is megjelent Genuában, s azon piemonti kormánynak, — mely ellen 15 év előtt fegyvert fogott — Austria, s a többi olasz tartományok elleni harczában — szolgálatát felajánlá.

Károly Albert király s ministerei részéről hideg gyanakodó fogadtatásban részesülvén, a lázítók egész serege által félrevezetett forradalmi népet annál lelkesültebben fogadá, s midőn nemsokára Rómában a köztársaság kikiáltatott, Garibaldi, — miután a fegyelem nélküli hadcsapatok ellen néhány csatározást nyert, jöllehet csak kevéssel előtte egy királynak ajánlá fel szolgálatait — a nap hőségé lón.

De őt is elhagyá a harci szerencse, a bátorságukat visszanyert hadsereg által legyőzöttetvén, Piemontba menekült, hol a kormány részéről, mint veszélyes

párttű fogságra vettétvén, 1849-ki évi szeptember 21-kén Afrikába, Tunis városába szállíttatott.

Ez időtől fogva részint mint halász, részint mint gyertya- és szivarkereskedő tengődött, mignem 1858- és 1859-dik években Viktor Emmanuel egy vakmerő pártfőnök tevékenységének szükségét elérkezni vélte, ki Olaszhon feldult tartományaiban a polgárháboru szövétnekét ismét felgyujtsa, s miután e tervét rendes katonasággal, s tisztjei által a világ előtt létesíteni nem merte, Garibaldit, a kalandort, ki mint martalócz és lázadó az öt világrész majd minden tartományaiban a féktelen harcok szellemét jól ismerheté, egy csapat vakmerő önkénytes tábornokává kinevezé, hogy ezekkel idegen tartományokba betörvén, ezek lakóinak nyugalmát megkeserítse, s feldulja.

Kétségbevonhatlan bátorságának néhány vakmerő vállalat szerencsés keresztülvitele sikerült, azonban az austriai császár és Napoleon között Villafrancaban kötött béke eme véres mesterség váratlan megszűnését idézte elő.

Ez esemény feletti elégtelenségében az egyházi államokba önhatalmulag betört, a nápolyi tartományokat fellázítani igyekezett, s Olaszország felszabadulását erélyesen eszközözlendő nagy lelkesedés között ama, egy millió lőfegyver beszerzésére vonatkozó ismeretes indítványát megtevé, de ez irányban is akadályokkal találkozván, a tetteges szolgálattól rögtön visszalépní volt kénytelen.

A nápolyi királyság azonban az egész Olaszország után sovárgó Viktor Emmanuel kezeire, úgy, mint ő ezt ohajtá, nem juthatott, Garibaldi vakmerőségét kelle tehát ismét igénybe venni, kit hajókkal, s egy sereg hasonérzelmű kalandorokkal ellátván ezek 1860-ik évi május 5-kén Marsalanál, Sziciliában, part-ra szálltak, s miután a nép hozzájuk csatlakozott, a fegyelmetlen királyi csapatok pedig előlük visszavonultak, egy győzelmet ünnepelet Garibaldi, mely elvileg ugyan jogot soha sem állapithatván meg, a pie-

montiakat mindazonáltal Nápolyba vezeté; ámde ezen tartomány, jóllehet a csapataitól elhagyatott király Rómába menekülni volt kénytelen, meghódítottnak mai napig sem tekinthető.

Garibaldi vitézségét a király többé használni nem akarván, vagy erre már szüksége nem lévén, ő ez esemény után nem sokára a harcztérről letűnt, s további tevékenységének mezeje Caprera sziget bérceire szorítottatott, hol jelenleg — hasznosabban mint a harcmezőn — csekély gazdasága kezelésével foglalkozik.

Most ismerik önök e férfi egész élethü történetét, ki önök eleibe mindig mint hasonlíthatlan hős, mint nemeskeblű népszabadító volt felállítva!

De véleményem szerint hősnek csak azt lehet nevezni, ki életét és véréát a jog s kötelesség szent eszméiért dicsőséggel kockáztatja.

Ki azonban mint martalócz, életét a pillanatszerű veszélynek, fogságnak, megszégyenítő halálnak kiteszi, ki, mint a közös társadalom ellene a törvényes rend felbomlására működik, ki saját kormánya ellen pártot üt, ki kardját s életét törvényes fejedelmük ellen fellázadt minden világrészbeli pártosok rendelkezése alá bocsátja, ki egy helyen a köztársaságért küzd, más helyen Viktor Emmanuel érdekében idegen városokra tör, a jog és törvényszerű fejedelmeket elüzi, hogy népeit egy másik fejedelem uralma alá terelje, ki ily czél miatt a vérontástól és rombolástól nem iszonyodik, egy ily egyén mindenesetre egy vakmerő kalandor, oly férfi, kinek bátorsága kétségbe vonhatlan, de nem hős, nem oly egyén, kitől a népek segédelmet vagy hasznot remélh etnének.

A tények ezen egyszerű előadásából meggyőződhetek önök, hogy Garibaldi nem azért tört a szicíliai és [nápolyi tartományok ra, hogy a trónt lerombolván, a népet egy állítólag szigorú fejedelem uralma alól felszabadítsa, oh nem; ő egy törvényes trón lerombolt, hogy töredékeiből egy új, törvénytelen trónt felépítsen, ő elüzte a jogszerű fejedelmet, hogy egy idegen, jog-

talán fejedelem bitor uralmát helyettesítse; a lakosság egy részét lemészárolta, hogy az élve maradt részt — a városok és falvak szétdulása után — elszegényedve, nyomorral küzdve, egy új, bizonyára kiméletlenebb uralom járma alá erőszakolja, mert ő az örökösödési jog szerinti fejedelem helyett a forradalommal szövetkezett Viktor Emmanuelt segíté a nápolyi trónra, minek következtében jelenleg Nápoly kies viránya a legirtóztatóbb polgárháború vértengerével elárasztvák!

Hol látnak önök ez esetben egy felszabadított népet?

Garibaldi az ő és újvilág küzdterein egyaránt szerepelt, s mégis se Braziliát, se Olaszországot fel nem szabadította, csapataival nem is annyira a népek felszabadítását, legfőlebb csak fejedelmeik személyváltoztatását fogja eszközölhetni.

Egyébiránt tegyük fel, Garibaldi nem azon jellemtelen kalandor, mint minőnek ő itt az igazsággal megegyezőleg önök elé állított, ki a köztársaságért rajongó Mazzininak ép oly készséggel, mint az országaló Viktor Emmanuelnek ajánlja fel szolgálatait, hanem hogy ő a politikai rajongók nézete szerint egy oly igaz népbarát, kik azt hiszik, vagy legalább önökkel elhithetni akarják, hogy a kormányok mindenütt csak a nép elnyomására működnek, s hogy Isten az emberiség e nyomorán könyörülve Garibaldiban egy második Mózeszt támasztott fel, ki a választott népeket kegyetlen Pharaójuk zsarnoksága alól felszabadítani, s őket egy újabb Kanaanba elvezérelni fogja!

Valjon mi irányban fogná Garibaldi e részbeni hivatását Magyarországra teljesíteni?

Hát önök egy ily egyiptomi fogságban sinlődő népek-e?

Ezt önök maguk nyílt ellentmondással fogják a leghatározottabban tagadni.

Önök az állam minden terheit viselt eddigi misera plebs contribuens lenni megszűntek, míg eze-

lött a többi osztályok a robot, dézma, adó- és katonakötelezettség terhei alól mentesek valának. Önök még kevéssel ezelőtt földhöz kötött jobbágyok voltak; ma már nem azok többé, ma mindenki saját földjeinek önálló használati jogával bir, semmi más és egyéb terheket nem hordanak, melyeket a nemes földesur is szintén ne hordana, s ez irányban a herczegek és grófokkal egy vonalon állanak.

Önök tehát e szerint már szabadok!

Az 1848-ki október 20-kán s ugyan azon évi november 7-kén kelt kiáltványokban Ferdinand király által a robot és dézma szabadsága örök időre biztosított, s Ferencz József császár trónra lépte alkalmával a király által 1848-ik évben biztosított eme szabadságot 1848-ik évi deczember 2-ki kiáltványában azonnal szentesítette.

Ez óta önök minden idejüket földjeik kellő megmunkálására fordíthatják, míg ezelőtt hetenkint kétszer idegen munka teljesítésére szorítottak, sőt saját földjeik termésének egy részét is másnak adni köteleztettek. Ez óta az adó terhe, mely korábban kizárólag önök vállaira nehezült — az állampolgárok között aránylagosan megosztva van, s ebből, mennyiben a tehetősebbek ezt nagyobb mérvben hordozzák — önökre a kevesebb rész esik.

Ez óta az ország védelmi kötelezettsége nem csak önöket terheli, az általános összeírás életbe léptettetvén, a nemes ifju, mint önök fiainak kortársa, ezekkel a császári sereg soraiba egyidejüleg lép be, s hasonló tiszteletben részesül.

Ez óta a polgári hivatali állomások betöltése a magasb körök kiváltsága lenni megszűnt. Minden államhivatal az erre kellőleg képzetteknek egyenlően nyitva áll, s most már a nép fiai által oly hivatalok és méltóságok viseltetnek, melyek ezelőtt husz évvel kizárólag a nemesség részére valának fentartva, midőn még bíró és alispán csak is a földesur lehetett.

Adót fizet a püspök ugy, mint a paraszt, hadkö-

telezett a herczeg épen úgy, mint a napszámos, törvény és igazság az állampogárok között különbséget nem ismer; mi irányban volnának tehát önök elnyomva, hol van, s minő azon járom, mely alól önöknek Garibaldi által kelljen felszabadíttatniok?

Mit birna ő, vagy bármelyik más fejedelem önöknek nyujtani, mit királyuk önkéntesen már nem nyujtott volna önöknek?

A polgárisult Európában nem létezik olyan állampolgár, ki az adó- és katonakötelezettség terhe alól egészen mentes volna, s eredményezzenek a forradalmi törekvések bárminő uralkodói vagy minister-változást, eme terhek mindig megmaradnak, sőt, mint ez minden erőszakos átalakulásoknál szokásos — csak nagyobb nyomatékkal fognának ezek önök vállaira nehezedni.

Ebből látni fogják önök, hogy ezen ország volt-kiváltságos osztályával most mindenekben egyenlő joggal és kötelességekkel birnak, s a lázítóknak önmaguk bebizonyíthatják, hogy önök nem rabszolgák, kik egy Garibaldiféle megváltó jövetele után esengenek.

Ellenkezőleg, jöllehet a birodalom az utóbb végetteltjes évek alatt kellemetlen helyzetbe sodortatott, önök saját sorsukkal még mindig elégedettek lehetnek.

Magyarország az utóbbi évek alatt — az ellenkező oldalról szenvedett panaszok daczára — mivelődés és jólét tekintetében nevezetesen gyarapodott.

Mióta Magyarország áldott területei ismeretesekeké lettek, külföldre soha több felesleges termény nem szállíttatott, mint a mult évben.

1850-dik évben a birodalomból csak 110 millió érték szállíttatott ki, mig 1861-dik évben ez összeg 310 millióra rugott, tehát majdnem háromszoroztatott. Mennyire kellett tehát az ipar és kereskedésnek emelkedni, hogy áruk és termények fejében 200 milliót képviselő érték a külföldön mint felesleg elárusíttatott, s mennyivel gazdagabbakká kelle lennünk, miu-

tán 200 milliónyi érték egy év alatt a birodalom területére befolyt.

Igaz ugyan, hogy ezen idő alatt a behozatal is 166 millióról 232-re szaporodott, de ez csak azt mutatja, hogy képesek valánk a külföldről 66 millióval több értéket vásárolni, mint 1850-ben, s ezen behozatali emelkedés a felesleges kivitel összegét nem egyensúlyozza, sőt ellenkezőleg a gyarapodó jólét csalhatlan jeléül szolgálhat azon körülmény, hogy vágyaink és szükségleteink fedezésére többet fordíthatunk, mint azt a korábbi években tenni képesek valánk.

E számok ugyan az egész birodalom területére vonatkoznak, de minthogy Magyarország a birodalomnak majdnem fele részét képezi, természetes, hogy Magyarország mindkét összegnél tekintélyes arányban van érdekelve; így például a gabna-kivitel, mely az utolsó évben 45 millióra szaporodott, majdnem kizárólag Magyarországra esik.

Ezen 45 milliónyi gabna-kivitel ezen felül azt is bizonyítja, hogy a honi gazdaszat és termelés — az ujonnan behozott, s annyi panaszokra okot szolgáltatott adók daczára — az utóbbi években mily tetemesen fejlődött, mi a gyorsan létesített vasuti közlekedések következtében még nagyobb lendületet nyert.

A magyarországi gabna-kivitel ismert adatai azt bizonyítják, hogy ez 1844-ben volt legmagasabb 12 millióval; a forradalmi 1848. 1849-ki évek ezt is annyira leszállították, hogy 1850-ben csak 4 milliót tett, s tíz év alatt 4 millióról 45 millióra emelkedett.

Ily körülmények között tehát mi az, mitől önöket Garibaldinak megmenteni kelljen?

Valóban, ha jönne, nem egyébtől, mint fiaiktól, kiket a megújuló harc ismét a csaták terére szólítana; jólétüktől, melyet önök az 1848-ki forradalom óta véres verejtekükkel ismét megállapítani fáradoztak; családi tüzhelyeiktől, oltáraiktól, melyek ismét kiraboltatnának, megszenségtelenítettének, elhamvasztatnának; végre az alig helyreállított békés rend-és

csendtől, mely ismét hosszú éveken keresztül megsemmisíttetni fogna.

Tegyük fel azonban mégis azon esetet, hogy önök nagyon szerencsétlenek, s egy felszabadítóra csakugyan nagy szükségük van, hiszik-e önök azt komolyan, hogy Garibaldi eljövend, s önöket felszabadítani, megmenteni képes lenne?

Nem, ő ezt nem teheti, s épen ez az, miáltal önök leginkább elámíttatnak.

Önök bizonyára azt képzelik Garibaldi felől, hogy ő egy tábornok, kinek magyar huszár-ezredek, és olasz seregek állanak rendelkezése alatt, kik csak parancsát várják, hogy Magyarországra bevonuljanak!

Ámde ez óriási tévedés!

Garibaldinak nincs egy katonája sem, Garibaldi akaratlanul Caprera sziget bérczei között él, s unalomból gazdászattal foglalkozik, mivel szükségesnek találtaott őt a hadseregtől épen a miatt eltávolítani, nehogy a katonákat fegyelmetlen vad csoportokká demorizálja.

Barátjai: a még létező kevés rend maradványai miatti elégületlenek, szökevények, kalandorok, s. t. ef. látogatják ugyan néha, s igyekeznek őt újabb merényletek és csendzavarások előidézésére buzdítani, ámde ezekkel — ha mindjárt megannyi Leonidások volnának is — alig fog valaha Magyarország irányában vállalathoz kezdeni, mivel fegyver, pénz, ágyuk, egy szóval rendes hadsereg nélkül hadviselésre vállalkozni a mai időkben is egyáltalán lehetetlen.

Erre önök azt mondhatják, hogy mindezeket Viktor Emmanuel kiállíthatná, ki Szicília meghódítása alkalmával szintén ezt tevő.

Ámde ez igen nagy különbség! Azon hadszerelési eszközökkel, melyek Szicília meghódítására elégségesek valának, Magyarországra be nem törhet, s ennél különbeket Viktor Emmanuel sem adhatna, kinek pénzvisszonyai a kétségbeesésig rendezetlenek s kimerültek lévén, ezen felül az utóbbi olasz hadjárat alkal-

mával tetemesen megritkult hadseregét saját országának határai között is egyáltalán nem nélkülözheti.

Azonban tegyük fel, hogy ezt is tehetné. Azt hiszik önök, hogy Fiuménál partra szállván, azáltal már Magyarország meghódítva volna?

Magyarország nem Szicília, sem Olaszország, hol minden ponton partra szállni lehetne, s hol a demoralizált nép minden támadó elébe ujjongva sietne.

Kössön ki Garibaldi Dalmát- vagy Horvátország bármelyik pontján, sehol sem fog ő nápolyi hadsereg-félével találkozni, mely 40 év óta nem vala képes fejedelmét a forradalom veszélyeitől megmenteni, ki e czélból mindig az osztrák sereg segélyére szorult.

Itt kénytelenítették az osztrák seregek között magának utat törni, mely illő fogadtatására készen várakozik, oly sereg között, mely ellen az egyesült francia és piemonti seregek győzelmet vívtak ugyan, de oly véres győzelmet, hogy, bár győzedelmesek, mindazonáltal jónak látták a további teendőket komolyan megfontolni, s fél eredménynyel beérve — eredetileg kitűzött céljuktól — Adriáig — visszalépni!

Hogyha tehát az egyesült francia és piemonti fényesen felszerelt seregek — miután győzelmi mentük az ismeretes várnégyszög által feltartóztatva lón — Velenczég sem nyomulhattak elő, s Olaszország e kis részét sem hódíthatták meg, mikép hihetik önök, hogy a piemontiak — magukban — Magyarországba jöhetnek, vagy hogy Garibaldi — néhány menekült kíséretében — három, négy jól őrzött országon keresztül idáig juthatna? Kiszállásánál ő a piemontiakkal együtt megsemmisítették, még pedig nem csak magyar és olasz, hanem a király minden ezredei által, melyek esküjök tántoríthatlan szilárdságában — legjelesb tábornokaikkal együtt — az egész birodalom határmentében hűségesen őrködnek.

Ezzel, úgy hiszem, kellőleg bebizonyítva van, hogy önök Garibaldi, piemonti seregek élén az ország bensejében soha sem láthatandják.

De hátha maga Napoleon fogná őt egy hadsereggel ellátni?

Még akkor sem, mert ez esetben Garibaldira nem volna szükség, kit egy rendes hadsereg igen könnyen nélkülözhet, ki lesből intézett megtámadásokat, kisebb csatározásokat vezényelhet ugyan, de csaták, hadjáratok tervszerinti keresztülvitelére képtelen.

De legyenek önök nyugodtak! Napoleon sem kezdhet ez idő szerint háborút; utolsó hadjárata következtében államadósságai oly mesés magasságra emelkedtek, hogy ezek kamatfizetéseire sem lévén képes, ezek leszállítására kénytelenítettett, s ez oly pénzügyi műtét volt, mit a közéletben csődnek vagy csődegyeségi eljárásnak lehetne nevezni, míg a magasb pénzügyben ezt egyszerűen kamatleszállítás nevezettel illetik, mi a zavarbóli menekülés jó módja lehet ugyan, de mit Austria — szánandó pénzügyi viszonyai fölötti siránkozások daczára is — még eddig nem követett.

De végre, hát tegyük fel, hogy mindez nem így áll, hogy Napoleonnak főgondja leend tavasz kinyíltával — katonái vérét s pénzerejének maradványát — nehány lázadó kedvéért — feláldozni, s Törökország megsemmisítése után Magyarország határait átlépni.

Észszerüleg minő kilátások nyílnak ez esetben is önök előtt?

Hihetik-e önök komolyan, hogy sorsuk jó vagy balszerencséjük egy Napoleonnak, vagy bármelyik más idegen fejedelemnek inkább feküdnek szíven, mint törzsökös fejedelmük- és királyuknak?

Ez alig feltehető!

S utoljára is, mi érdekük lehetne abban, hogy egy indokolatlan háboru miatt saját hazájuknak ily kiszámíthatlan vér- s vagyon-veszteséget okozzanak? Valjon azért, hogy önök ábrándos álmai kielégíttessenek, érdemes volna-e egy irtóztatóan dühöngő lángtengert éleszteni, mely Magyarországra is átharapozván, ezt foszlányokra szakítaná, az országok nyugalmát, s a társadalmi rendet feldulná, mely a sok évig tartó pusz-

titások után egy új kormányzati rendszer alatt is talán alig volna helyreállítható.

Ezt Napoleon sem akarhatja, habár Olaszországban hasonlót tervezett!

S egyébiránt, akarják-e önök azon tartományok állapotát ismerni, melyeknek az említettekhez hasonló hadmozgalmak rég álmodott szabadságukat már meg-hozák?

Minden új kormány első rendszabálya a katonai állítás, s természetesen, az eddiginél nagyobb mérvben, mert hisz a megrikkult sorokat okvetlenül ki kell egészíteni.

Második rendszabály: a felemelt adó beszédése.

A turini kormány — egy olasz hirlap közlése szerint — egy oly bélyegtörvényt léptetett életbe, melynek terhe alatt az elfoglalt tartományok sohajtvá nyögnek.

Lombardia — osztrák uralom alatt — bélyegilleték fejében évenként fizetett 8.300,000, most fizet 11.700,000 lírát. Toskána fizetett 2.800,000, most fizet 7.000,000 Párma fizetett 1.000,000, most fizet 2.000.000 Modena fizetett 820,000, most fizet 2.135,000; a Romagna, a Markák és Umbria fizetett 3.000,000, most fizet 10,000.000, végre Nápoly és Szicília fizetett ezelőtt 6.000,000, s most fizet 37.000,000 lírát.

Ez volna tehát azon irigylésre méltó sors, mely a meghódított illetőleg felszabadított tartományokra várakozik, ily felszabadulás után — a fentebbi adatokhoz képest — alig fognak önök többé sovárogni.

De sokan önök közül még egészen más, titkos gondolatokkal foglalkoznak.

Ezeknél Garibaldi nem jön tekintetbe, azt is jól tudják, hogy tőle, úgy Viktor Emmanuel, vagy Napoleontól közvetlenül mit sem várhatnak; de — s épen ez a dolog veleje — azt remélik: ha Garibaldi, Viktor Emmanuel és Napoleon az országban mindent össze-vissza zavart, akkor eljövendő Kossuth, s ez a németeket — kik önökkel testvérileg egyesülve, épen úgy,

mint önök is, az ország nyugalalmát és jólétét biztosítani igyekeztek — elkergetvén, Magyarország aranykorát felidézendi.

Szerencsétlen gondolat, boldogtalan remény, alakatlan ábrándok!

Ily eszmék Magyarország boldogságának és jólétének — 300 éven át folytatott forradalmak közepette — többet ártottak s kifejlődését jobban gátolák, mint a törökökkel szembe fordított küzdelmek!

Ezen eszmék ép oly lehetetlenek, mint az ország és népre nézve károsak!

Midőn Kossuth az országban volt, s a főhatalomnak és minden pénznek kezeibeni korlátlan összpontositása következtében az osztrák birodalomnak alapjaiban megrendítését eszközölni sikerült, ez semmi egyebet, mint az országnak, s az ebben lakó külön nemzetiségeknek egymás elleni irtóztató felizgatását eredményezé, mely lázas ingerültség mai napig sem szünnén meg, e láz hatása a birodalom területén még ma is fájdalmasan érezhető.

Ha ő, mint az ország mindenható kormányzója, az ország háromszáz éves kapcsolatának végmegszakítását nem érvényesíthette, annál kevésbbé fogja ezt most, mint menekült, más menekültekkel összeköttetései, vagy idegen hatalmak gyámolítása segítségével is érvényesíthetni.

S ha mindjárt tehetné is ezt, ha a segédforrásokban kifogyhatlanul gazdag osztrák birodalom saját erejével képes nem volna is a pillanatra megzavart status quo-t rövid idő múlva ismét visszaállítani, akkor ezt a nem-forradalmi hatalmak és népek segítségével Europa tenné, mert az annyi századokon át Magyarországgal egy testet képző austriai birodalom oly politikai szükséggé vált, melyet Europa, sőt Austriának minden irigyei sem nélkülözhetnek.

Minden ilyenmü kísérlet tehát az egész birodalomra kiterjedő káros hatást gyakorolván, ugyanazért mindig hasztalan marad! A birodalom jelenlegi szorult

helyzete is nem egyéb, mint az ilynemű utolsó kísérlet szerencsétlen következménye.

Csakis az 1848-ki forradalom oka annak, hogy az 1847-ben 800 milliót tevő államadósság mai napig 2300 millióra felszaporodott. Ha a forradalom közbe nem jön, ma kétharmadával kevesebb adót fizetnénk, s 200,000 magyarral több élne a hazában!

Ne ohajtsák tehát önök e vésteljes idők visszatérését, adjanak inkább hálát Istenüknek, hogy elmultak, s bár vezérelné hazánk sorsát Isten oly kegyelmesen, hogy a forradalom minden emléke a Lajthán innen és túl végképen, örökre elenyésszék.

DE BALLAGI GÉZA.

